

45

DISSERTATIONIS ACADEMICAE
De
ANGARIS

PARS POSTERIOR
Historico - Politica

Qvam
Divina adfulgente Gratia,
Et

*Adprobante Amplissimo Collegio Philosophico in
inclito & Regio ad Auram Athenaeo*

PRÆSIDĒ

VIRO CL.

Dn. Mag. ALGOTHO A. SCARIN

Philosoph. Moral. & Hist. Profess. Reg. & Ordin.

Ad publicum candidorum examen

Pro GRADU

modestè defert

Regius ALUMNUS

JOHANNES TILLANDER P. F.

W: Smolandus.

Die 22. Junii Anni 1752, in Auditor. Max.
horis solitis.

A B O Ä,

Imprimeb. Johan Kiämpe Reg. Acad. Typogr.

Hec Cand. Sirelius.

— сюжет + сюжет

Partis Historico-Politicae Synopsis.

Sect. Tert.

Membr. I.

- §. I. Preliminaris
- §. II. Varia artis speculatoriae nomina recenset.
- §. III. Auctorem & initia Angarorum investigat.
- §. IV. De materia Angarorum agit.
- §. V. Formam eorum describit.
- §. VI. Rationes per Angaros repentinae & minus previsa significandi adducit.
- §. VII. Specularem significationem subitorum apud varias gentes in usu fuisse commemorat.
- §. VIII. Angarorum in Patria praecipuorum situm exponit.
- §. IX. Idem negotium persequitur,
- §. X. Pharos leviter attingit.
- §. XI. Historiolam Angarorum Persicorum pertexit.
- §. XII. Pauca de hemerodromis Graecorum adferit.

Memb. II.

- §. I. Varios scribendi modos veteribus presertim usitatos adducit.
- §. II. Quadam de bacillis Mercurialibus veterum Scandianorum adferit.
- §. III. De tabellariis nostri evi agit.
- §. IV. Eorundem utilitatem adstruit.
- §. V. De diversoriis, institutisque succinctis in usum rei tabellaria veredis publicis, pauca narrat.

Memb. III.

- §. I. Questionem, num in republica bene constituta ignium specularium usus sit tolerandus nec ne? excutit.
- §. II. Opelle finem imponit.

I. N. S. S. T.
SECT. TERT.

Membr. I.

§. I.

UT Regi, Principi, vel alii summas imperii habenas tenenti in rebus gerendis prudenter & fortitudo sunt necessariæ, ita neque maturo carere potest consilio, antequam aliquid adgrediatur. Quanta enim pericula ac dannia illi læpe experiri sint coacti, qui sine prævio consilio ad res magnas efficiendas præcipites ruere consueverunt, multis non necesse est ut eamus probatum. Quare monitum Solonis heic videtur observandum: Θελεις ubi θερδως, ιμέλεις δε τάχειτο τα δια ταχης i. e. delibera tarde, perfice vero celeriter ea que deliberas. Nam & prius quam incipias, consulto, & ubi consulueris mature facto opus est (a). Quod æque aliis in negotiis ac rebus militaribus obtinet. Rex enim, vel is, penes quem summa imperii est, de hostis adventu antea certior factus, de consiliis, quibus conatum ejus eludere queat, armis & munimentis

nimentis, quibus regnum tueatur, & viribus, quibus impetum ejus avertat, sollicitus sit necesse est. Nam eqvos & arma capessere velle, cum hostis jam fines regni est ingressus, ejusque provincias devastat, non minus miserum est opus, quam tum demum puteum fodere, ubi sitis fauces tenet (b). Civium enim animi extremore attoniti, & salutari alicui consilio capiendo prorsus inepti tunc redduntur. Hinc cum melius sit providere, quam pœnitere (c), ac amplius in bello efficiat prudens provisio, quam robur & militum fortitudo (d), veteres Svio-Gothi, gens omni ævo bellicosissima, omnem intenderunt curam artibus ejusmodi inveniendis, quarum ope hostium conatus atque adventus, ceteraque sua modo, modo amicorum aliorumq; molimina mature constarent, ut sine mora vel ingruentem vim reprimere, vel de commodo quoipiam imminentे spem percipere possent. Quibus civium usibus antiquitus artificium illud per ignes necessaria significandi potissimum inserviit, & quo mediante non tristia tantummodo, verum etiam læta sæpiissime indicabantur; quod tamen successu temporis paullatim immutatum, aliam induit faciem, licet hodie neque, præsertim belli temporebus, usus ejus plane in desuetudinem abierit. Nam hoste finibus regni imminente, hoc modo, spe illius citius, ejus conamina patefunt, atque sic sæpiissime eluduntur. Quare Polybius inter Romanos rei militaris & civilis scriptores præcipuos, caput facile exferens, artis hujus utilitatem descripturus,

hunc in modum verba facit (a) Maximus vero effaciam inter ea, que hic conidunt, habent accensi ignes. Nam primam quidem accenduntur, verum opportunitatem quandam cibant, ut scire possit, quod agatur, cui id cure est. etiam si trium vel quatuor, sive etiam plurium dierum itinere distet, ut rebus auxilium poscentibus, per accensi ignis indicium ex insperato succurri possit. Expensa vero Gothicæque origini in priori dissertationis particula, vindicata vocis *Angari* etymologia, paucum de artificio ipso ejusque salutari & ingenioso instituto &c. colligere & per summa tantum capita eundo tradere nunc quoque constituerim, candidam benevoli Lectoris horum levissimorum, ob nimiam temporis angustiam, fractamque valetudinem, quæ non exiguum huic labori injecit moram, tumultuario calamo congestorum, spero & reverenter expeto interpretationem.

(a) Sallust. bell. Catilinar. c. I. p. m. 6. (b) Plaut. Admetellar. act. 2. c. 1. (c) Valerius apud Dionysium Haliçar. lib. XI. (d) Ron. Stygil. B. 4. fl. 7. 5. (e) lib. X. cap. 39.

§. II.

VArios instrumentorum speculari usui & indagationi adhibitorum significatus exposituris, varia se fistunt nomina, quibus olim insigniri solebant. Utpote *Angarorum*, quo ilia antiquitus a Svio-Gothis nuncupata fuisse probabiliter aurumat Cl. Verelius (f). Cum angaris convenient pyræ vernacula lingua wetar vel witar ita dictæ, a Gothicō witan⁹ custodire,

munire vel excubare. Itaque apud Uphilam sepulchrum Christi witan i. e. custodiri jubetur (g), & pastores gregem witan i. e. custodire dicuntur (h). Hinc waderwita *Aplustre* ventorum flatum observans & ad eundem se componens (i) nuncupatur, & witar *Lapides limitanei*, quod lineam & ductum ab uno angulari termino ad alterum monstrant (k). Ab eadem radice deducuntur witaward excubie (l), witawardhall pyrarum excitatio & cura (m), wardweithala custodia (n), witakarl pyrarum custos (o). Landwettar seu *Landawettar* tam pyras quam earum curatores denotant (p), utroq; etiam modo dicitur, ad hliada wita struem componere lignorum, & tendra wita rogum incendere (q). Hinc etiam wadhalldsmenn Vigiles (r), wardweita servare, custodire, curam agere (s). Hodienum witar quoque dicuntur simulachra & exuviae avium, praesertim aquatilium, quas ad fallendum ignaras ejusdem speciei alias insidianium solertia aucupum quasi in excubiis collocare solet. Dicebantur quoque hubbel vel kummel quod tumulum, vel quod in tumulo vel editiori loco conspicitur, significat; & includit significati suu *Boskummel* (hodie *Bomärke*) sigillum rusticorum rebus incisum, eo quod characterismus ille instar tumuli plerumque insurgat (t). Et eadem fere potest esse ratio, quod tessera militaris olim dicta fuerit *härkumbl* (u). Observari heic etiam meretur vocabulo kummel non per se exprimi monumentum sepulchrale, sed signa scopulorum marinorum, quod reliquo mari fundo sint elevatio-

ra, unde hujus denominationis ratio pyris hæsie.
Habylar pyris porro nomen dedere voces **Ha** vel **A**
 excelsum, altum, & **Bhle** quod *edificium, struem saxe-*
am vel quamcunque aliam hominum manu exstructam in-
que apicem desinentem molem denotat, a veteri Gothic-
*co **Byllia** struere delcendens, unde **bhhl** s. **bohl***
*truncus arboris sursum excrescens, **Bill** vomer, fer-*
*rum acutum, **Bila** securis acuta, **bil** s. **pil** sagitta cuspide
 dem habens.* Inde etiam his pyris & ex illis quoque
 pagis & prædiis etiamnum vicinis **Albyles** pyre ex-
 celse nomen, quod in celsissimis montibus, quantum
 unquam tempestatis violentia permitteret, jam o-
 lim erectæ exstructæque fuerint. Subinde etiam no-
 mine **Kalfs** venire solebant, corrupte apud alias gen-
 tes Calpes & Klacks; Voce enim **Kalf** nostrates ex-
 primunt quidqrid in aliqua re eminet & altius exstat. Un-
 de **Kalfö**, **Kalfund** promontoria & scopuli sunt ma-
 rini, navigantibus cynosuræ instar fastigio suo ad cur-
 sum servandum rectum & indeflexum. Inde **Ven-**
Kalfvar / musculi carnosiores pone tibias eminentis, vulgo
 audiunt. **Kolfvar** obices serarum, **Kolf** sagitta cuspide mu-
 nita (v). Hisce autem temporibus nostri vocant has
 pyras **Wårdkashar** a warde curam, excubias notante,
 & Gothicæ fæse hodie quoque usitato, capitis aut
 montis verticem significante. Hinc Chasvari, **Kaswår-**
dar pyrarum custodes nomen acceperunt suum. Illæ
 vero pyræ in littoribus maris primum exstructæ, ho-
 stium adventui & irruptioni civibus indicandæ præ-
 cipue apud nostrates olim inserviebant, in medituliiis
 terrarum antea strui non solitæ, quam silvæ excisæ
 libe-

liberius per terras iter incolis non modo, verum &
 hosti præberent. Ceterum remotis illis impedimen-
 tis & quasi repagulis, omnia tere editiora loca stru-
 eturæ huic institutoque idonea, ejuscemodi pyris sunt
 ornata, quo hosti, ad limites regni accedenti, in in-
 teriora ejus, antequam conamina civibus patefierent,
 penetrare non liceret. Quare custodes etiam, in primis
 ad fines regni, hisce certi erant constituti, qui, co-
 gnita hostis adpropinquatione, pyris ignem subde-
 rent; quo facto, cives de flamæ indicio antea erudi-
 ti, prompti ad loca sibi a principe aut legatis illius de-
 stinata confluxerunt, adversariis non modo obviam
 ituri, verum etiam, priusquam viscera regionis cor-
 ripere & vastare possent, expulsuri. Quod in patria
 nostra olim beneficio & solertia hujus artificii appri-
 me opportuni & ingeniosi, æque ac in aliis terra-
 rum locis, postquam illis innoteſcere ceperit populis,
 felicissimo cum successu factum esse, historici fide
 dignissimi memoriæ prodiderunt. Tantum tamen
 abest, ut in hostium conatibus ac moliminitibus præ-
 veniēdis usurpatæ tantum fuerint strues & pyræ istæ,
 ut ad alia quoq[ue] lœta multa & tristia pro re nata, per
 signa de quibus speculatores inter & eos, quorum
 intererat, convenerat, indicanda, quantum fieri posset,
 usum præbuerint insignem, licet omnibus omnino
 negotiis ad publicum æque ac privatum com-
 modum cuiusvis spectantibus vix suffecerint. Deinde
 hoc nomen attribui solebat etiam *Pharis*, quæ in pro-
 montoriis maris & ad ostia fluminum aut sinuum,
 quemadmodum in Belgio alibiq[ue] præcipue ac proprie-

ad

ad cursum navium dirigendum, ne in scopulos tempore nocturno incident, & tutam simul in portum viam navigantibus monstrant, exstructæ visuntur. Verum exigente ita necessitate has etiam Specularum instar usurpatas fuisse, quin & nomine eodem venisse quoque fidem nobis faciunt historicæ & monumenta veterum. Has excipiunt denique Persarum Tabellarii, qui in Perside non solum, verum etiam vicinis terris Angari sunt nuncupati. Unde a veritate haud alienum quibusdam est visum per Angaros propriæ Postas intelligi debere; præsertim iis hæc opinio arridet, qui Cyrum artis inventorem fuisse existimant. Sed quum ex historicorum monumentis edoceamur, Specularem, qualem eandem ante explicavimus, significationem, nec Persis ante cursorum publicorum vel tabellariorum institutionē fuisse ignotā, ideoque è re non esse videtur, ut ei a nobis subscribatur opinioni, præsertim cum & aliæ rationes idem, quod nos urgemus, evincentes in promtu sint.

(f) not. ad. hist. Herraud. & Bos. (g) Math. 27. v. 64. 65.
 (h) Luc. 2. v. 8. (i) Ronung. S. §. 159. (k) Verel. not. ad hist. Göttr. & Rolf. cap. 4. (l) L. L. Gulading. Landward. B. c. 4. (m) L. L. Berg. (n) Gotr. & Rolf. pag. 200. (o) Ron. S. (p) Snorre Sturles. p. 128. (q) Ol. Virm. lex. Run. (r) Göttr. & Rolf. S. c. 41. (s) W. L. L. Kyrck. B. fl. 1. §. I. & 12. (t) U. L. L. L. Widerbo fl. 27. Fsb. Loccen. Jiris Sviö-Goth. Lexic. (u) Ronung. S. p. 212. (w) Rudbeck. Atlant. tom. 1. pag. 679.

§. III.

Qum densissimis antiquitatis tenebris sit invo-
lu-

lutum, multisquod acutissimis historicis etiamnum
qua hæreat circa auctorem pretiosissimæ hujus ar-
tis investigandum, res operosæ erit indaginis. Polybio
hanc inventionis gloriam quidam adserere non du-
bitarunt, quorum ut suffragemur opinioni, vetat hi-
storicorum fides. nam ante eum *Aenea* commentarii
ερατηγινων, & in iis artis hujus præcepta, ab eodem
condita, fuerunt. Cui etiam præexistere *Cleoxenus* &
Democlitus, ambo hac arte insignes, quemadmodum
Polybius (x) fatetur. Alii eandem *Lynceo* aut si ma-
vis *Lino* Ægypti filio vindicare satagunt, qui mis-
ericordia conjugis suæ Hypermnestræ motus, clam se
surripuit, atque Lyrceam oppidum venit, ubi face
sublata, adventum ipsi suum significavit, quod ab illa
mox reciprocabatur indicium(y). Sed Φευλωσιας origi-
nē ulterius extendere jubet historia Cereris, quæ cum
filiam suam a Plutone ereptam non invenit, facibus
accensis per totum orbem quæsivisse dicitur.
quod indigitare etiam videntur verba Barclaji (z), Po-
lyarchum, de origine Angarorum, Timocleam allo-
quentem fингентис: *Exspectabam, O matrona, ut hunc*
mirem ab antiquissima facum religione deduceres, quas in
vestre Atnæ vaporibus orba Ceres accedit. Alii autem
illam referunt ad tempora belli Trojani, ubi facum
usus satis fuit, svasu Palamedis, præclarus. Sed ne-
que huic adquiescere possumus sententiæ, nam vel co-
lumnæ Herculeæ, significationi olim speculari infor-
mientes, hisce temporibus sunt antiquiores, quæ ta-
men probe ab illis columnis Herculeis sunt distin-

guendæ, quæ metæ victoriarum ejus fuere. Qvamobrem genuinus hujus auctor instituti censemur, *Saturnus* (a), qui ut aliarum artium bellicarum peritia, ita hujus quoque inventione, quam maxime insignis erat, quemadmodum Celeb. Rudbeck. olim existimavit aliosque docuit (b). Huic σύχερος fuit rex Gothiæ *Ericus* quem in insulis Fonia, Falstria, Selandia, Mœonia ac Lalandia strues ejusmodi plurimas exstruxisse pleræq; historiæ nostrates volunt, unde nomen satis diu ipsis quoque insulis vetustum illud *wetalahed* ab *hed planicie* seu *solitudine & vita* h. e. *pyra speculatoria*, hæsit (c). Cuinam horum inventionis gloria sit tribuenda, lis est, cui dirimendæ me prorsus imparem deprehendo. Alterum autem auctorem prudentissimi hujus instituti existuisse, extra omnem dubitationis aleam positum esse videtur, atque vel inde patet, quod nomen arti impositum Gothicis gaudeat natalibus. hincqve eodem in solo ipsum etiam artificium natum atque ortum esse, secus sentientes, ut mihi largiantur, necesse est. Sufficit hos ambos heroas σύχερος fuisse, alterum *Angarorum* inventorem existisse, atque tempus inventionis ex calculo b. Rudbeck. (d) (qui detractis antiquitatis larvis, plurima in patriæ comodum detexit & luci publicæ restituit) in annum mundi bis millesimum præter propter, atque ætatem Abrahami coincidere. Verum certum hilce dynastis in chronologia adsignare locum, res est longe supra meas vires posita, ideoque majoribus ingenii viribus pollenti-
bus

bus, eam tot tricis involutam extricandam atque ex
cutiendam relinquo.

(x) lib. X. c. 40. § 42. (y) Paus. lib. 2. pag. 130. (z) Argen.
lib. 1. cap. 3. (a) de quo Atlant. tom. 1. cap. 28. integr. (b)
vid. dissertat. de Angar. Upsalie superiori seculo habita membr.
I. §. IV. (c) confer. J. Magni bisb. septent. D. Pet. Bångs
bisb. eccles. Suio-Got. Mich. Joh. Watrang. Theatrid. Suio-
Gothic. antiqu. pars I. (d) Atlant. Tom. I. p. 771. tom. III.
p. 136. § 387. (e) conf. cit. dissertat. membr. II. S. IV.

S. IV.

Materia, ex qua confici solebant *Angari*, varia
tuit pro lubitu cuiuscunque modo esset arida,
atque igni concipiendo conceptoque servando apta.
Nam certum lignorum delectum priscis temporibus
usitatum non fuisse indicat Hesychius, qui sub no-
mine πυράλη, οψοπιέιρ, οπλανίς, καὶ τε καυτής Φευγα-
νή, ἡ ξύλη omnia fomenta igni concipiendo idonea
comprehendit & Φευγιον ξύλον ξηρὸν vocat. Quod au-
tem sequiori ævo certas elegerint lignorum species
haud imprudenter tactum est. Adhibuerunt enim ve-
teres *virgulta* minus virentia cito arescentia & igni
accommodata, quæ genus tertium frutices inter &
herbas esse, ac Φευγιανη vel φυγανινη nomine pro-
prie venire putantur a Gulielmo Budæo (f), & quer-
cum præ ceteris ob robur suum (g), illicemque ob
picis abundantiam hoc in negotio laudari legimus,
de quo Aulus Persius ita fatur (h):

Jupiter! at sese non clamat Jupiter, ipse

*Ignovisse putas, quia cum tonat ocyus ilex.
Sulphure discutitur sacro.*

Pinus nec non larix huic instituto accommodatae etiam fuere. Atque haec singulares sunt lignorum species, quae deinde pyrarum usui adplicatae sunt. Nostrates abiete, (idiomate vernaculo Furu) ob pinguedinem, flamas facile concipiente, ab antiquo Hyrcanum & Fyr / Fur igne (i) usi sunt, immo etiam alia lignorum genera adhibuerunt arida, iis praesertim in locis, ubi ejusmodi pinus non inveniebatur. Piceae autem arbores praeципue facibus illis construendis, quibus signa recentiori tempore dari coepit est, inserviebant, quippe quae ignem apprime fovent. Sic Hannibal faces ex colligatis lignorum aridorum fascibus fecisse memoriae proditur (k). Componebantur eadem etiam ex fustibus inque multas aristas incidebantur, & subinde cera oleove inungebantur, quo facilius ignem conciperent, conceptumque servarent. Ex funiculis quoque contortis factae sunt aliæ faces, & cera vel pice circumdatæ unde Gallicum illud torchæ derivat Martinius (l). Harum autem facum rarus erat in bello usus, dio enim non exponebantur, sed intra laternas contra tempestatum vim continebantur. Quatuor facum harum genera recensentur a Lælio Bisciola (m), ut aliæ sint nuptiales, aliæ ludicrae aliæ speculatoriae & aliæ viatoriae, quibus duo adhuc addi possunt, nimirum sacrorum & illæ quae auguriis inserviebant (n). Restat illud genus facum, quae viatoriae nuncupantur, hodieque apud nostros sunt in usu, praesertim tempore autumnali,

mnali, quandocumque necesse est, ut inter vicos procul
a se invicem distantes iter tempore nocturno faciant,
dum accendunt hujusmodi faces, antea ex piceis li-
gnis confectas, ut eo tutior illis sit ad loca destinata
transitus. Ne quid de illis ignibus dicam, qui nocte, *Val-*
burgis diem præcedente, per prædia & pagos ad remo-
venda omnia a pecorum pastu noxiorum animalium
pericula & olim & hodie accenduntur. Præcipue au-
tem ejus, tædarum usus in festo Juliorum est insignis.
Incolæ enim alicujus parochiæ, qui procul a suo tem-
plo distant, cum ipsis curæ cordique sit quam maxime,
ut hoc festo æque ac aliis templum frequenter &
tempestive convenient, atque si justo aderunt tem-
pore, e re ipsis sit, ob longum iter, ut ante solis or-
tum domo egrediantur sua; tunc ad terrores & te-
nebras dispellendas, variaque alia incommoda aver-
tenda, quæ in densis tenebris ambulantibus facillime
occurrere possent, magna hominum multitudine ad
proficiendum, si fors atque occasio ita terre queat,
consociata, quo eo jucundius ipsis reddatur iter,
faces succendent, ex quarum luce pedibus eunt
æque ac equis vesti, utilitatem percipiunt luculentam
& manifestam.

§. V.

(x) *Comm. ling. Graec.* voc. Φευγαν. (g) *Lel. Bisciola ho-*
ris subcif. tom II. l. XIV. c. 18. 13. (h) *Sat.* 2. v. 23, 5
seq. (i) *Edda norr.* ignis. (k) *Polybius* l. 3. c. 93. (l) *Lex.*
Philol. voc. fax. (m) *hor. subcif.* tom. II. c. 18. 1. (n) differ-
entat. cit. membr. II. § 2. ubi de facum generibus B. L., sa-
tisfecit.

UT non de materia peculiari, ex qua confici de-
berent pyræ, ita neque de singulari forma iis-
dem induenda adeo solitos fuisse, sed varias li-
gnorum species collegisse, atque in cumulum con-
jecisse, eique deinde facibus admotis ignem subdidisse
constat. Quadrata inde ipsis placere & adridere cœpit
figura, sed multis tabulatis distincta, ita ut tabula-
ta in altum exsurgentia magis magisque contracti-
ora fierent, ad modum suggestorum eum in finem
a Romanis præparatorum, ut in illis cadavera de-
functorum cremarentur, quorum descriptionem no-
bis exhibet Herodianus (2). Sed quam ut prolixam
nimis, quia hilce inserere non vacat, ideoque ad
ipsum auctorem B. L. remittimus. Aliam autem
formam delineat Barclajus in dialogo Polyarchum
inter & Timocleam (p. At Timoclea, ait, num tu ve-
ro in cuiusque collis jugo arborem non vidisti, in longitu-
dinem mali desixam, cuius apex in cavea modum ferro
undique per radios præcingen:e laxatur? Annuento Polyar-
cho, be sunt, inquit, publicæ arbores ad id ipsum consti-
tute, ut ad regis imperium impositis in vertice facibus ne-
gotii signum dent, quod illis oporteat per populum procura-
ri. Quæ delineatio proxime accedere videtur ad
formam instrumentorum, quibus pescatores uti so-
lent tempore nocturno, cuius summæ cavitati fer-
reæ plerumque, ligna arida picea imponuntur, ad
illustrandas aquas, ne tenebræ ictum in pisces inten-
tatum eludant. Nonnihil dissimilem forte formam

de-

describit Bootius (q) *Anganorum*, ad modum fere eorum, qui in Hibernia a Danis exstructi putantur, quam hujus sciendi cupidus apud ipsum videat. Pyramidalem vero & conicam figuram & aliis gentibus & nostris præcipue borealibus ut aptissimam, maxime adrisisse adserunt celeberr. Rudbeck (r), & Olaus Magnus, cui hæ pyramides dicuntur ignitæ atque ita ad eam figuram sunt exstructæ, ut earum substructiones saxa, apices vero, pinus in acervos congestæ constituerent, quippe quæ huic usui quam maxime idoneæ, quemadmodum ex §. superiori quodammodo patet. De facum autem figura qui informari cupit legat disput. a nobis saepe citatam (s), & auctores ibi allegatos, unde notitiam de illis sufficientem haurire potest.

(o) Lib. 4. c. 2. comm. 12. 13. 14. 15. (p) lib. I. c. 3. (q)
Animad. sacr. 2. &^o in dissertat. cit. (r) Atl. tom. II. pag.
96. (s) membr. I. §. VI. pag. 17. 18.

§. VI.

UT rationes aliis necessaria significandi felicem sortirentur eventum, loca pyris vel speculis ejusmodi exstruendis idonea, excelsa & oculis pervia, veteris ac recentioris ævi homines elegerunt, quo ignium flamma procul conspiceretur ab iis, quorum intererat. Unde Homero loca eminentiora dicuntur σκοται, in quibus speculatores dispositi erant. Et Suidas πυρούνα ἀνθει, δειπνόν τὸ κάλιξεν & Φευκῶνα ανθει επιδεικνύουν. i. e. Igne superne sublato signum do,

do, quod pulcherrimum est, ostendo, & speculatio superne
ostendens. Præterquam quod Olao Magno in
vertice montium positi describantur & Barclajus (t)
seriem significationis faciendæ demonstratus, di-
cit illos qui primi ignes conspexissent, montium
etiam suorum juga pari fulgore illustraturos, ex-
emplis & experientia insuper res ista adstrui nullo
negotio potest. Philippus Macedonum rex, ut ho-
stium conatibus mature præveniret, in Phocidem,
Eubœam & Peparrethum mittit, qui loca eminen-
tia ibi seligerent. Ipse in Tisæo (mons est in alti-
tudinem ingentis cacuminis editus) speculamponi
jussit, ut ignibus procul sublatis, signum, ubi qvid
molirentur hostes, momento temporis acciperet (u).
Asinius & Ventidius ex castro Fulginio centum &
sexaginta stadiis Perusia distante, multis noctu igni-
bus incensis; Lucio in civitate dicta a Cæsare ob-
fesso indicabant, se, quam primum fieri posset, ipsi
auxilium allatueros (v), unde constat loca alta huic
negotio cùmprimis a veteribus destinata fuisse. Ce-
terum, qyibus soli natura hanc denegaverat præro-
gativam, in ipsa planicie quoqve opera ejusmodi ar-
te edita, & talibus signis edendis apta excitare adla-
boravere, qvæ formam fere pyramidalem expresse-
re, ac certissimum rei, de qua convenerat, indicium
itidem pertulere. Turres etiam præaltæ, exigente ita
necessitate huic rei officium exhibuere suum, πυρὶ^δ
dictæ. & excubias in illis agentes generali nomine
πυρὶσταὶ & πυρὶλαgi στρατοὶ οἱ φυριλλεῖς αἴτιοι ut vult A.
mili.

milius Portus (y), quod tam faces custodire, quam easdem in altum tollere, munus ipsis commissum in-
jungeret. Hinc tamen existimandum non est, py-
ramidalem structuram plurimis, nedum omnibus fu-
isse communem, quemadmodum picturæ a Lipsio
in tractatu de militia, Rom. (z) nobis ob oculos po-
sitæ, evidenter demonstrant. Verum cum fulgor ho-
rum ignium facile tempore diurno solis splendo-
ri cederet, ideo fumo interdiu signa transmiserunt,
& noctu ignium ope; qua ratione Thebanos celer-
rime etiam (nimirum per speculas diurnas) ad
vindicandam libertatem, & Lacedæmoniorum jugum
excutiendum fuisse convocatos, narrat Plutarchus
(a). Nec morem hunc Alexandro insuetum fuisse
tradit Curtius (b) Tuba, cum castra movere vellet (Ale-
xander) signum dabat, cuius sonitus plerumque tumultu-
antium fremitu exidente, haud satis exaudiebatur. Ere-
go perticam, que undique conspici posset, supra prætoris
um statuit, ex qua signum eminebat pariter omnibus conspi-
cuum, observabatur ignis noctu, fumus interdiu. Φευ-
δαρπὶς seu πυρστοῦλας hosce diversi honoris ac dignitatis
fuisse faciles credimus, ita ut ἐπωνύμες animadverso-
res egerint alii in aliorum ministeria. Sic summa artis
hujus cura atq; inspectio Græcis erat penes Τὸν μέγαν
δρόπηρον τὸν Βιγλαῖ, quo officio olim Byzātii functum esse
Joan. Zonar. refertur (c) Sed artificium hocce, ut initio
admodum rude fuit, adeoque omnibus necessitatibus
civitati indicandis vix sufficiens, ita varios modos
pro rerum diversitate signa dandi, progrediente tem-
pore

pore excogitaverunt. Hostis adventum πυροειδῆ si-
gnificaturi, suas, qui primi illum conspexerunt, ac-
cendebant faces, quo ipso ceteri admoniti pari ful-
gore integrā regionem momento fere collustrarūt,
quō cives e vestigio ad proximas urbes, & alia loca si-
bi destinata confluenterent, Pari modo siebat, cum ali-
ud quid ab imperante, civibus cito denunciandum
statuebatur; eadem celeritate tum quoque accende-
bantur; flammaque visa, quorum intererat, celer-
rime concurrerunt. qvo facto princeps ad proxi-
mam civitatem quendam mittebat mandata sua per-
ferentem: quæ ab alio cive mox recentibus equis
ad aliam transferebantur civitatem, ex qua deinde
eadem celeritatis fides exigebatur, ita ut exiguo tem-
poris spatio regis voluntas omnibꝫ in universum sub-
ditis innotescere posset. Varias methodos & modos
pro re nata signa dandi, videat, cui volupe fuerit, in
disputat. saepius nominata adductas, quo B. L. re-
mittimus

(t) argen. l. I. c. 3. (u) conf. Livius XXVIII. c. 5. Polyb.
lib. X. c. 39. (x) App. Alex. de bell. civil. lib. V. p. m. 403.
(y) Gloss. ad Suid. voc. Φρυγίωπια (z) lib. V. dial. 9. p. 178
(a) libell. de gen. soc. pag. 598. (b) Q. Curt. V. c. 12. 7 (c)
Bonavent. Vulcan. Schol. in Arist. de mundo, s. 6, in septe-
us laudata dissert. de Angar. cit.

§. VII.

Hebræis specularem significationem non fuisse igno-
tam, testantur Doctores Hebræor. R. Raschi &
R. Dav. Kimchi (d) nec non Bootius (e), qui plurimas

ex sacris allusiones ad Angaros factas collegit. Græcis non minus eandem fuisse familiarem, plurima fide dignissimorum virorum scripta comprobant. Post Philippum enim Macedoniæ regem, cuius mentio antea est injecta, filium ejus Perseum artem hanc excoluisse docemur ex Suida (f) & Aristophane (g). Artem hanc in Asia nutantem, restauravit Antigonus, Ipse universam Asiam, cuius erat dominus, facibus & tabellariis instruxit, quorum opera celeriter administrarent omnia (h). Arabes quoque nec latuit, quod Bonavent. Vulcan. sequentibus clare indicat verbis (i), cum Arabum, ex Frontino, esse notam consuetudinem, ait, de adventu hostium, interdiu fumo, noctu vero igne, significare. Plurimas ejusmodi strues in Italia ad mare Tuscum & Adriaticum inveniri, adhuc mat Solinus (k), præsertim in Sicilia & regno Neapolitano, immo etiam in littoribus maris Adriatici, ex quibus speculatores noctu flamma, interdiu pulveris nitrati fumo, classe hostili Turcarum adpellente, signa dare solent, ut incolæ in intimis regionibus ad furem hostium cohibendum & arcendum confluant. Nec ab antiquis fuisse parvi factam Romanis, declarat verba Ciceronis in artis neglectum invehentis (l) Nam sicut antea consuetudo erat, predonum adventum significabat ignis in specula sublatu, aut tumulo; sic flamma ex ipso incendio navium, & calamitatem acceptam & periculum reliquum nunciabat. Ad fretum Gaditanum seu Gibraltar speculam se vidisse refert Monconnu (m). Cujus generis forsitan censentur illæ turres.

de quibus narrat Livius (n), quod iisdem & speculis & propugnaculis adversus latrones utantur Hispani, in quorum regionibus plurimas inveniri a Mauris relictas adserit Bonavent. Vulcanius (o), e quibus, ignibus accensis, nuncium de adventu hostium per omnem regionem transmittebant. Montes Helvetii plurimas nobis strues monstrant hodieque, ex quibus res publicæ eorum magnam satis percipiunt utilitatem, quod anno 1712. satis est compertum. Armis enim Gallicis, ad fines eorum adpropinquantes, unius alteriusve horulae spatio, aliquot millia hominum confluxere sed res in dilcrimen non fuit deducta. In Hibernia plurima etiam praesidia specularia ob oculos sunt posita, passim a Danis olim exstructa, unde munimenta Danica audiunt. Nec Americani illis carent, si fides Garcilassæ de la Vega, in dissertatione dicta (p) citato, sit habenda, qui inter alia narrat custodes specularum ab indigenis *chankes* adpellari, & senos atque octonos, per singulos leucæ quadrantes, in tuguriis dispositos esse, cursorum munere fungentes, qui literas vel manda ta a suis stationibus ad proximas quasque perlaturi essent. Unde magna celeritate etiam inter illas gentes omnia peracta fuisse existimantur.

§. VIII.

(d) Lex. & comment. (e) animad. fact. 1. 2. 3. s. (f) voc. πυρεύς. (g) ὁριδ. 163. (h) Diodor. Sicul. Biblioth. lib. XIX. p. 637. (i) Schol. in lib. de mundo c. 6. & lib. II. c. 5. (k) cap. XI. (l) orat. X. in Ver. (m) tom. III. itiner. p. 23. (n) lib. XXII. c. 19. (o) Schol. in lib. de mundo c. 6. (p) membr. I. §. 10. pag. 370.

§ VIII.

CUM patria nostra dulcissima, angarorum inventionis ac institutionis gloria superbiat, operæ pretium erit, aliquot illorum enumerare ac perlustrare. Antiquiorum forte primum sibi vindicabunt locum columnæ Herculeæ, huic usui in primis olim inservientes, qvarum una in littore Selandico, altera vero prope Helsingburgum in Scania in colle Tordåsen/ *Torvis* colle (q) erant positæ, unde freto, præcipue littori Selandico, nomen *Helligsund* / *Sætri* freti saxum vel columnæ, ab helig / *acros* sund freto & dæ saxis, materia puta columnarum, nomen hæsit. Hæ autem, ut antea monuimus, non sunt confundendæ cum illis columnis, quæ metæ victoriarum ejus fuere, & certè hoc in loco collocari nequeunt. Illas columnas speculas vocitat *Florus* (r); nam iisdem in utroque littore positis a piratarum continuis plerumque & cum injuria prorumpentibus ex insulis illis insidiis, Gothos suos liberare voluit Hercules. In Juthia & præsertim in insulis illis Selandiæ, Fioniæ, Mœoniæ, nomen *wetalahed* / *witahed* / *witaslett* / *witaland* / *witahelm* / *rogj* / *witarna* hinc & illinc in illis positi, olim dedere. Quorum vestigia etiamnum plurimis in locis eorum regionum leguntur, ut in Juthia *Hvatbohårad* / & ad extremum ejus promontorium *Kasberg* / *witsberg* / *wardekashum* / *Kashwarde* / *Kashhagen* / & id genus alia plurima. In Selandia, *Wetbeck* / *witar* / *wårda* &c. Fonia, *Kassegård* / *Hvætholm* / *Kashgård* &c.

In Scaniæ littore, Hwibey / Kageberg / Kafesta /
 Kafelösa &c. Ut autem plenius hæc percipientur
 nomina, tenendum est, in lingua Gothica, per Kaz
 sar, mardar / witar & wetar / hujusmodi pyras ple-
 rumque intelligi, ut antea dictum (s). Rationes au-
 tem ex aliis desumptas, qvibus valide satis probatur,
 Herculis columnas, specularum officium olim ex-
 hibentes in littorib⁹ nominati freti Oeresundensis ex-
 structas fuisse, in dissertat. cit. (t) videoas adductas plu-
 rimas, qvam si yolupe fuerit, & auctores citatos
 consulat B. L. ipse. Hisce subjungitur agger ille
 danawörke / in quo exstructæ erant tarres vel specula poe-
 tius, per intervalla ita dispositæ, ut ex iis eminus aduen-
 tantem hostem facile esset animadvertere (u), sed hic
 dupli potissimum usui inserviit, & munimento ad-
 versus externam hostium vim, & significationi spe-
 culari. Quem etiam exstructum primum fuisse a
 Gotfredo vel Gotrico putat Ol. Vormius (w), sed
 firmis a celeberr. Atlant. auctore probatur argumen-
 tis, Swithos hujus prima jecisse fundamenta, qvo in-
 colarum in terris Witaslått / libertas, suorum tunc
 subditorum, sarta teetaqve constaret (x). Et eam sil-
 vam qvæ Bacenis, Backsfogen dicitur, qvam pro
 munimento Svevi, Jul. Cælari armis sese infestanti,
 objegere, aliam non fuisse, qvam qvæ seqventi tem-
 pore witebackens / Casebackens & danawörkes nomen
 subierit, eodem in loco monstrat celeber. Rudbeck;
 Qvod agger hic specularè naturam exuerit, inde fa-
 cium esse putatur, qvod Haraldus Garmonis Blå-

tand s. festa dictus, cum piæ Ottonis I. petitioni, ut religionem amplectetur Christianam, renuens, bello petitus, victoram adversus imperatorem obtinisset, qvin & maiores contra se vires comparati audivisset, de munimento sollicitus illico esse cœperit, ut arte id, qvod viribus neqvibat, efficeret; qvem in finem eundem communivit. num autem hodie dirutus sit, vel pro munimento usurpetur mihi certo non constat.

(q) Pet. Clæff. M. S. (r) IV. 2. 76. (s) plura d: bis quæ desiderat, cons. Rudbeck. Atlant. tom. I. pagg. 495, 496, 584. 674. (t) membr. II. §. 4. p. 43. 44. seq. ad calc. §. (u) Pontan. rer. Danic. lib. V. (v) monument. Dan. l. I. c. 8. (x) Rudbeck. Atlant. tom. I. pag. 589.

§. IX.

AD alias nostratum speculas recensendas porro properamus. Prope lacum Ekälen ad portum ejus Flötsund / locus est a pyris denominatus, Wård-sätra/ ubi olim pyrarum excubiæ habitæ sunt, non procul ab Upsalia. Ab altera parte Upsaliæ, ecclesia Waksala / vel qvemadmodum in monumentis literariis haberi adserit nobiliss. Ötnhielmi (y), Waks-hald/ inde etiam nomen sortita est suum. Birca metropoli regni existente, intervallum qvod inter eam & tunc temporis Agnesfit/ hodie Stockholmiam, intercedit, quatuor pyras sustinuit. Qvarum prima in monte Grunckberg / altera juxta prædium Kongshatt / tertia in Blockhusund / hodie Blockholmund / qvar-

qvarta ad lacum , qvo iter ad Blockhussund institui-
tur, in monte Wårdbyberg / unde prædio huic vici-
no deinde nomen hæsit. Dalekarliæ orientalis pa-
ræcia Elvedalen talem sistit pyram Wåsbergs flack
vel wittur vocatam. In parochia Gagnåf Liurmo flack /
& Bispes flack in ecclesia Såter reperiuntur. Pari mo-
do in Gothiæ confinio & colle Hallandsåhs ingens mo-
les, nomine Bolstad nota est. In Vestrogothiæ parte
mediterranea per planitiæ æquoris & regionis vicinæ
non minoris usus & opportunitatis, qvam raræ ma-
gnitudinis moles ejusmodi lignea in figuram metæ as-
surgens , una cum excuso , cui insidet , colle kin-
diæ , vulgo Kindakulle / (qvæ a suscitatis in illius
vertice custoditisqve speculatoriis ignibus & sibi &
territorio, qvo cingitur gemino, (*) Kindehårad & Kin-
desierding nomen peperit) se oculis etiam procul ad-
spicientium iuspiciendam præbet , Immo regionis
Ost - & Sud - Gothiæ oras plurimas ostendere py-
ras certum est, qvas qvidem jam enumerare pro-
posita brevitas non permittit. Inter scopulos Står-
gården / qvi à mari Stockholmiam iter præbent , in-
sula est Alsholmen , Simpendås / angaro , & promon-
torium Landzort & pharo & angaro adornatum &c.
In parochia Øssino Sudermannorum prope prædium
Kalsö pariterque ecclesia Järna ad prædium e-
qvæstre Brandalsund habentur pyræ, nec non in lit-
toribus Roslagicis Häfwerö & Weddö ; præter plu-
rimas alias, qvibus littora borealis Svitihæ instru-
ctissima, contra Muscovitarum irruptiones , esse no-

vimus. Celebriores in Norrigia fuere qvondam in
 insula Fenring / Håd & Degramula / præter quas,
 plurimas etiam alias ibi fuisse, faciles credimus; præ-
 fertim Haqvini Adalsteinii regis ævo, qvi omnia edi-
 tiora loca per totam regionem ad oras præfertim
 Norrigiæ maritimas, pyris instrui jusit, perhiben-
 te Sturlonide (z). Ignium horum usum, hodie apud
 nostros, necessitate sic exigente, neqve exolevisse,
 ostendit epistola ac mandatum typis excusum, du-
 cis exercitus Svecani adversus Danos immort. m.
 Herois & Comitis Magni Stenbocks, patriæ nostræ
 propugnatoris ac vindicis integerrimi, ad incolas
 provinciæ Bohusensis & Daliz Anno 1712. missum.
 Hafwandes jemväl en noga omvärdnad och tillseende
 öfwer de anrättade vårdkasar / så at der fienden skul-
 le fördrista sig antingen på land eller sidösidan / at än
 en gång försökta något inbrott / vårdkasarna då an-
 tändas / och hvor man ur huse församlas at slå si-
 enden på hufvudet och honom tappert utjaga. Qvan-
 ta autem fide & integritate, pyrarum olim curam
 gerere illi, qvorum intererat, apud nostrates præci-
 pue obstricti fuerint, ex legibus nostris patet. Ne-
 glectus vigiliarum gravissimæ æstimabatur mulctæ,
 adeo ut non modo sex, verum etiam si qvid inde
 damni reipublicæ acceleraretur, 40 marcarum mul-
 ctæ, qvæ omnium in legibus definitarum maxima
 est, expenderetur (a). Ceterum varia horum igni-
 um nomina in legibus recensentur, ut wardehöder /
 höftawards. bergward in promontoriis & montibus, hy-
 ward

award circa pagos, Strandward s. Nåslaward in litore. Unde igitur concluditur, cum tot fuerint pyrarum genera, nee omnia ejusdem utilitatis, singulorum neglectum sine discrimine, pari pena mulctatum non fuisse, sed in promontoriis ac finibus regni gravissima æstimatum, cum sedula ignium illorum procuratio ad totius reipublicæ securitatem ac salutem pertinuerit. Primis temporibus, uti etiam hodie à nostratis ad præcavendas solum hostium irruptiones, usurpati sunt ex sententia Ol. Magni (b). Cujus rei testimonium occurrit etiam in LL. Frostratingensibus (c). Ab aliis autem gentibus variis negotiis indicandis in vita civili, non sine civium exigua utilitate, exhibiti sunt, ut supra est observatum.

(y) bīſt. Eccles. Svio-Goth. IV. 5. 187. (z) Heims Kring. p. 140. (a) Upl. L. L. R. B. 12. Hells. L. L. R. B. 9. fl. Wessm. L. L cap. 8. Suderim. L. L. R. B. 11. fl. Hlan. L. L. Bygning. fl. 34. (b) bīſt. septent. c. X. (c) Landw. B. cap. 3. (*) conf. Thes. X. ab initio.

v. X.

CUM supra mentionem injecerimus Pharorum & in pyrarum numerum merito referantur, illas in transcurso nominare, non abs re fore existimamus. Hæ dicebantur olim vitar, primario, ex vite, bite, signum, testimonium, monumentum, qvod a verbo vita, bita, beta, scire, innotescere, signare, reparare, decere. Unde boeta steinar, (*) Lipides signati, memoriales, mercuriales; qui simpliciter merken vocitantur, secundario ex viti ignis cognomine in Eddæ adpellatio-

cionibus venisit. Hinc brāña wita/ & finda bal, ** accē-
dere pyras. Notatur ac cō παράγω, qvod ex bauta, bæta,
deducatur bauten, insignis, eximius, sverdbaute, bellator in-
signis. Sūtq Phari turrēs eminentes, in insulis, promontoriis,
et aliis in mare excurrentibus terre partibus, exstructe;
Ubi ignis carbone fossili, vel ligneo, et in laternis, vel e-
jus lampadibus ad concava metallica specula fovetur, lu-
menque noctu transmittitur ad dirigendos cursus navi-
gantium, iis præcipue locis, ubi Rhombus mutandus, vel
portus intrandus. Hinc specula dicuntur maritima, ignes
publici, ignes littorales, turrēs ignifere, qvemadmo-
dum illarum indolem usumque in erudita sua disser-
tatione Ampliss. D:nus Magister Nic. Hasselbom Ma-
them. in hac Academia Professor longe celeberrimi-
mus, patronus meus optimus, sincero animi adfe-
ctu ad cineres usque submisse colendus, accurate
delineavit. Ex qva vero descriptione, ut & antecedentib-
us constat, illas præcipue ad cursum navium di-
rigendum fuisse adhibitæ, licet, exigente ina neces-
sitate, specularem usum juxta non raro præstite-
rint. Unde ab adcuratioribus id observari solet di-
scriminis Pharos inter & alias pyras, qvod Phari in
littoribus maris positæ & ripis fluminum, suo usui
destinatae, non nisi summa urgente necessitate, ad
machinationes bellicas significandas usurpentur, py-
ras vero speculatoriæ & in littoribus maris, & in
meditullio terrarum, ubi natura loca illi structuræ i-
donea denegavit, arte parentur. Qvod tamen ab
omnibus adeo accurate non observatur, utpote He-

rodiano, qvi in descriptione Pharorum promiscue vocabulis Φάρος & Φευλαίων utitur, unde multi eam nullius momenti esse existimarunt. Plura, qvi desiderat ad illustrationem Pharorum spectantia, dissertationem eruditam supra nominatam consulat, in qua ipsi ex asse satisfiet.

(*) Låmböte promontorium Alandie in parœcia Låmländs pyrarum in illo excitatarum memoriam refricens. (**) Rindmehsa seu Linusmehsa veteris ecclesie, & Germanorum Kudholz resina pingue, concipiendoque igni apprime idoneum lignum.

§. XI.

NEC Persis specularem usum fuisse ignotum certum est. Cum enim imperium Persicum tunc temporis longe lateque pateret, multisque nationibus & linguis constaret, necesse erat, ut ejus Monarchæ de ratione vicinorum conatum resciscendorum solliciti essent. Hinc itaque illis nosq[ue] defuit, qvomodo qvam velocissime & nunciarent, & qvid opus factu esset, cognoscerent. Habebant enim vigiles in speculis collocatos, qvi vel clamore vel igne sublato alter alteri, secundus tertio, ordine non interrupto necessaria significabant. De clamore succedaneo nos instruit Diodorus Siculus (¹) his verbis: Persis plerique montana est & vilibus interrupta, in quibus consistunt homines maxime vocales: specula autem ita divisa, quantum vox ab una ad alteram venire & excipi potest. Reigitur nuncianda, unis inclamat proximo, ille alteri, & sic deinceps per omnes satrapias ad extrema regni. Hæc in

in rebus Eumenis tradidit. Ignium autem sublato.
 rum usus videtur antiquitus apud illos fuisse freq-
 uentior, cum apud veteres passim ejus fiat mentio,
 per quem & celerius, & in loca remotiora signa
 dari poterant. Et erat *πυρεια* apud Persas ita dispo-
 sita, ut alii in aliis locis constituti essent specula-
 tores, qui sublata in altum signa exciperent, atque
 vicissim ad alios aliosque transmittenterent. Qualem
 nobis eam sistit auctor lib. de mundo (m). cu-
 jus verba latine redditia sic audiunt: *per totum Asia*
imperium dispositi erant Cursores, Speculatores, Tabellarii,
Excubitores, ac specularium significacionum observatores.
 Tantus autem ordo erat, praeipue specularum, que inde
 ab extremis imperii finibus ad usque Susa & Ecbatana, i-
 gnes altera alteri tollebant, ut Rex quaecunque in Asia no-
 vabantur, eo ipse die cognosceret. Atque sic *καὶ διαδο-*
χη, πυρεια, apud Persas institutam fuisse, que ac
 clamorem succedaneum ex hisce luculenter constat.
 Verum & hoc *πυρειας* genus simplex adhuc fuit
 ac satis impeditum, ut, qui eodem utebantur, suf-
 ficientem satis inde non perciperent utilitatem. Nam
 res tota paucis quibusdam signis, de quibus conve-
 nerat, erat peragenda; e contra infinita accidere po-
 terant, quae per faces indicari non licebat. Etenim
 hostes adventare, vel in propinquuo esse, constitutis
 in id signis, de communi consensu, facile erat indica-
 tu. At civium quosdam fidem mutasse aut prodidisse,
 vel cædem in urbe esse factam, vel aliud quid ejus-
 cemodi, qualia solent multa saepe accidere, quae præ-
 cepisse

cepisse cuncta antea nemo mortalium queat, nota fieri per accensos ignes haud poterant. Nam earum rerum, quæ non facile prævidebantur, nulla erant signa constituta. Igitur artem emendare perfectioremque reddere, quidam illo tempore sunt annisi, sed irrito conatu, nata eam revera obscuriora fecerunt. Hinc cum omnium commodissima certissimaque ea videretur nunciandi & significandi ratio, quæ per cursores publicos & tabellarios est instituta, ideoque in Perside illa mox invalescere cœpit, Angaris sive Astandis (vocabulo illis magis genuino) passim constitutis. De qua ratione Xenophon (n). sic fatur. Etiam aliud quiddam excogitasse Cyrum cognovimus, quod ad magnitudinem imperii pertinet, de quo celeriter intellegebat, qui etiam illorum, que permultum distant, statueret. Quum enim considerasset, quantum itineris equus confidere sic per diem posset, ut ne desiceret: stabula parkabat, que tantundem distarent, & in his equos constituit, cum illis, qui eorum curam gererent. Disposuit & quolibet loco quendam, qui & ad recipiendum literas allatas idoneus esset, & ad tradendum eas, quique defatigatos equos acciperet, recentesque submitteret. Atque hoc iter interdum ne noctu quidem cessare dicitur, sed nuncio diurno succedere nocturnum. Que quum ita fuissent, sunt qui dicant hujusmodi iter gruus volatu celerius confici. Quod si vere non dicunt, saltem hoc manifestum est, omnium inter homines pedestrium itinerum hoc velocissimum. Ex plena fere hac Angarorum Persicorum descripione deprehendimus eos per certos stathmos su-

isse collocatos, statim autem singulos quinque fere parasangas complexos fuisse, aliquando etiam quatuor, quamlibet parasangam triginta stadia, dicit Herodotus, sed alii aliam fuisse rationem hujuscem mensuræ contendunt. Quomodo autem imperium Persicum in statim & parasangas divisum fuerit prolixe refert Herodotus, qui hoc in negotio consuli potest. Ceterum Angaris tanta ab Imperantibus licentia fuit concessa, ut potestatem habuerint cuiusvis equis aut navibus utendi, ut suis; imo & homines adigendi ad cursum, unde & res & nomen in odium offenditionemque incurrit, quemadmodum ex parte priori constat. Quia ratione volucres feræ, praesertim vero cicures, utpote cornices, columbae olim functæ fuerint Angarorum officio, prolixe ostendunt Bochartus ^(o) Lipsius ^(p), aliisque.

(ⁱ) Biblioth. lib. XIX. p. 680. Edit. Hen. Steph. (^m) cap. 6. (ⁿ) lib. VIII. p. 183. (^o) Hierozo. p. II. p. 15. 16. (^p) Saecular. II. c. . Alexand. ab Alex. gen. die lib. 1.27.

§, XII.

UT Persæ Angaros suos atque Astandas, ita quoque Græci suos olim habuerunt hemerodromos, licet speculari non caruerint significatione, ut ex antecedentibus patet. De quibus Cornelius Nepos ^(q) hunc in modum: *Philippidem cursorem ejus generis, qui hemerodromi dicuntur, Lacedemonem miserunt, ut nunciaret, quam celeri opus esset auxilio.* De quo Lucianus ^(r) qui Nepotis scripturam exhibit, narrat, *Philippidem ius ergo pectora ex Marathonे cursu itinere*

tinere peracto, Athenas victoriam pertulisse, atque ad
 Magistratus, quo loco confederant, & anxii de eventu
 pugnæ cogitabant, dixisse: *καὶ τοι, νικῶντες*, & cum
 hoc dicto mox expirasse, sed a vero videtur id aliis es-
 se elienum. Hemeroscopi dicebantur etiam quoddam
 genus cursorum, sed illo cum discrimine, quod He-
 meroscopi excubias agebant, inque sublimibus
 positi locis speculabantur atque observabant, signu-
 que rei visæ vel fumo vel agitatione vestis, vel tu-
 ba, vel alio simili modo, de quo convenerat inter-
 mittentes & missos. Evenit tamen aliquando, ut
 Hemeroscopus evaserit hemerodromus, cum per
 signa non posset indicare quæ volebat ac debebat,
 sed necesse erat, ut ipse nuncium deferret. Sic quos
 Græci reliquerant in montibus Eubœæ, cum ipsi
 interim navibus suis ab Artemisio Chalcidem pro-
 fecti essent, atque horrenda tempestas oborta, Per-
 sarum naves multo plurimas destruxisset; spe-
 culatores ab Euboicis verticibus decurrentes, indica-
 runt omnia, quæ contigerunt. Multa hac de re scri-
 psit Herodotus (*s*). Maxima hos pedum perniciitate
 polluisse auctor est Plinius (*t*). Dicens: *Philippi deno*
biduo mille centum & sexaginta stadia curreisse ab Atba-
 nis *Licedemonem*. Sed de hoc dubitatur. Civitas
 quælibet, saltem maximarum Græciæ, suos videtur
 habuisse cursorum, cum egregiam singulæ repræsen-
 tarint rem publicam, ideoque pacis & belli tempo-
 ribus hisce carere non poterant. Insigniebantur hi
 præterea aliis nominibus ut *δρουμένηρυχες*, *αγέλαια Φοροι*
 &c.

&c. conf. de hisce Hesychius, Svidas, Polyænus,
(^c) aliique

(q) in vit. mil. c. 4, (r) tom. III dialog. (s) conf.
Polymn. s. lib. VII. s. 182. & sect. 192. p. 448. (t) hist. nat.
lib. VII. c. 20. (^s) lib. V. in Eudocimo.

Memb, II.

§. I.

EX supra allatis constat, neque ignes speculatorios, nec vocem per stationarios exceptam, nec pedites illos nuncios eum in finem ordinatos, ad publica æque ac privata negotia commode expedienda, satis fuisse idoneos. Nam omnia, qvæ unquam efficerentur, viva voce omnibus internunciis exponerentur, necesse erat, qvi per successionem inde, negotia aliena secum communicata ad destinata perferrant loca. Unde secreta Principis consilia, amicorum procul a se invicem remotorum mutua sociatis jura crebro interrupta, ob illam arcanæ rei tot hominibus factam proditionem. Ut taceamus, qvod commercia, exiguo admodum cum fructu, cum exteris exerceri potuerint. Hinc stilum seu scribendi characteres, qvi, ut sermo est umbra cogitationum, ita illi imago sermonis ore prolati, humana invenit industria. Qyorum inde maxima patet utilitas, qvod, si genus humanum vel millies cresceret, intra tam artos tamen redigi non posset limites, ut semper coram agere liceret, nec magna imperiorum corpora illa, qvâ nunc felicitate cohærent,

ent, si Princeps per literas, hostium aut civium molimina reliscere non posset. Quod enim sensualis experientia in homine est, obstructis nervis, & spirituum animalium impedito cursu, idem resp. sine reciproca rerum agendarum notitia: sicut enim sensus externi in statione quisque sua collocati, quidquid corporis extrema attingit, celeri motu nunciant; ita in civili reipubl. corpore, quidquid lati vel adversi ressortioribus locis evenit, per pegaseos nuncios, non lente & pro re nata, sed diurno nocturnoque cursu ad commune centrum defertur (1). Qvibus accedit etiam, qvod cum omnis non ferat omnia tellus, commerciorum cuilibet genti satis proficuorum, adeo tutum non haberetur exercitium, immo etiam omnis amicos inter fere cestaret communio, cum nec viva, nec scripta voce agere licet. Primam autem scribendi originem inquisituris illico aqua hæret; nam linguis scripture non fuit coæva. Attamen probabilius autem Runographiam majorum nostrorum vetustissimam Europæarum monumenta literarum antiquitate vincere, qvod ex Iside seu fulcro simplici patere videtur, cui adnectebantur genua s. nodi, ad exprimentum alium atque alium literæ sensum, diversimode signati. Mercurius etiam, qui literum inventor audit (quasi Mårkessman a mårka notare, sculpere) communi Scriptor. consensu ex septentrione nostro prodisse dicitur. Dein illi, qui falsa opinione seducti, Gothos, Sclavos s. Venedos, Vandulos, item Francos omnes Germaniæ hodiernæ vindicare satagunt, Gothos solum literis propriis, & ab ipsis inventis, scripsisse, ceteros

teros vero peregrinis usos fuisse, agnoscunt, unde antiquitas & præstantia nostræ literaturæ præ ceteris facile elucescit. Qvod autem ad morem scribendi attinet, varium illum pro ejusunque fere arbitrio fuisse deprehendimus. Ita Græcis scytalæ usus fuit peculiaris. Erat a. scytala lorum baculo cuidā circumvolatum, cuius extremitatibus circum baculum accurate contiguis inscriebantur characteres literarum, qvibus componendis atqve legendis nemo par aut idoneus erat, nisi qui vel eodem baculo, vel alio huic exacte simili gaudebat, atqve artis erat peritus. Proinde conficiebant duos baculos, paris crastiei & longitudinis, quorum alterum dux, in bellum profecturus, alterum magistratus, domi conservarent, qvo literæ inter illos missæ atqve remissæ, præter spem interceptæ, a nullo alio, qvam ab illis, qvorum intererat, legi possent. De hac videantur amplius Panciroll. (b), Gellius (c), Athenæus (d), Multas qvoqve alias scribendi rationes, olim curiositas hominum, nimirum per certos characteres aliis ignotos, transpositionem literarum, & alterationem vocum &c. excogitavit, de qvibus vide sis Becman. (e). Qui mos publice & privatim apud gentes usitissimus est.

(a) Vilkm. de reg. Post. §. I. p. 3. (b) lib. II. Tit. 14. (c) noct. Attic. l. XVII. c. 9. (d) Desipn. s. p. l. X. c. 19, hist. orb. perr. c. 9.

§. II.

ANequam ad tabellariorum nostrantium brevissime descri-

describendos nos proprius accingimus, paucissima de ceteris, per baculos nunciatorios s. Mercuriales (Bodas fastar) aliasque res, usitatis significandi modis, praemittere haud pigebit. Dicebantur baculi hi olim Hersdr, ex her militia & aur / dr / aufs / drf / sagitta, cesta. Audbiörn longe liet stiera herðr och fara herbodem alt sitt rige. i. e. Rex Audbiörn incidi jussit bacillum mercuriale & belli faciale per totum regnum mitti (f). De Heinis (Hedmarckiae colonis) in Norrigia legitur: Their skaro opp herðr / og nefado menn or tridiungum / ad giata bygdom. i. e. cedebant baculos & nominabant homines ex tetradiibus ad custodienda rura. Vocantur etiam Runakesflir iisdem in annalibus Norrigicis, ubi unus ex societate factiosorum Ribbungorum ad regem Norrigiae Haqvinum cursum festinasse dicitur, ejusmodi characteribus, seu literis signato bacillo instructus: That sem eirn Ribbungur hafdi sendt kongi / that sagdi so / ad Ribbungur wart andadur / og bad lengin giora noctut skott rad fæfir / ad ei kias mi jungherra Knuter fråndi hans ad styrkja Ribbunga i annat sinn (h). i. e. baculo, quem unus Ribbungorum ad regem misisset, incisum erat, quod Ribbung (principulus factionis) obiisset; quamobrem regem rogaret, ut celeri aliquo prudentiisque instituto, domicelli Canuti consilium occuparet reverendendi, & iteratam Ribbungis operam adferend. Idem narratur etiam de Bardur (i). Usus horum bacillorum in publicis cum pacis, tum quoque belli negotiis eximius erat, neq; enim hisce symbolis, populus ad judicia publica solum convocabatur,

tur, sed & bello vel instantे vel flagrante, quæcunque ad patriam in tuto collocandam agitarentur confilia, per hæc quasi pignora imperii sanciebantur, illico perficienda. Et quibus proinde ob majorem religionem, incidebatur plerumque ægis Thoronis, Thors Hammarmärke / in cujus locum Christiani ob similitudinem, sicut alios gentilium ritus sacros, præcipue homogeneos, assumebant signum crucis Christi (k). Narratur quoque in Landnáma Saga (l), quod columnis, quæ tempore gentilitio projiciebantur in lacum seu mare ad monstrandum illis viam, qui exteras petere vellent regiones, novas colonias constituendi gratia, non raro vel malleus vel ipsa Thoronis imago insculpta fuerit. Vocabantur autem columnæ illæ officio functæ & Jovi deinceps consecratæ sulur & ond-veigis sulur, cum derelictorum templorum præstantissimis eximerentur locis juxta altaria, & deinde januis novorum templorum insererentur, locoque postium usurparentur (*). Qua virtute malleus Thori (qui veteribus, quod notandum, expresse vocatur froð (m) a froða / frangere, comminuere, item signum Thori, Thore maurk (n). quomodo Miolner etiam audiat passim, ex miola comminuere, sc. quod gigantes fregerit, aliasque res, sponte cedere nescias: pari modo, quomodo Thorus consecraverit

pyram

(*) de eo certior factus sum a nobiliss. Dn. Er. Fal. Biörner Archivi antiquit. Translatore dexterrimo, & in communicandis iis, quæ ad presentis argumenti illustrationem pertinent, apprime facili atque liberati. () Conf. potest Dissert. apud noimetus nuperrimo habita, de Apotheosi vet. gent. & Christ.

pyram, signade halit &c. de eo consuli Edda potest, ceteraque veterum monumenta, & qvi eadem una cum Rudbeckio in scriptis suis recensuit Peringsk.) in bello usurpatus, gavisus fuerit, prolixe refert Sa-
xo Graffat. (o). Sine dubio, qva succedente hagio-
latria Pontificiorum; majorum nostrorum labarum
S. Erici hostibus in spem fortitudinis atque victoriæ
intelici eventu multoties oppositum fuit (a). Quod
nostros bacilos attinet, qvibus majores sunt usi, varia
certe iisdem inscripta invenimus, qvemadmodum
ille, qvem Frotho jussu Sturlaugi in Finmarkiam,
hodie Lappmarkiam, abiturus, & in sinum Snæ-
kollæ regis filiæ projecturus, hanc sibi inscriptam
habuit verborum formam: *Komme kæfli theſſu i knie
dotter Kongjens / i. e. veniat baculus hic in sinum filie
regis.* qvod factum illi adeo placuit, ut dulcissimo
risu hoc atque illuc respiciens, & demum amplexu
qvoqve eundem regia princeps sit dignata. Thotti
alliviant um that / sem a war storid. i. e. delectata est
eis, quæ incisa erant. Præterea bacilli mercuriales isti,
varias pro re nata induebant formas, ut, si bellum
terra mariye indicandum, gladii aut draconis (b),
si homicidium, teli, si vero sacra, crucis, sibi ha-
buerint insculptam formam, tot crenis incisam, qvoe
pagi

(b) *Draconis formam in labaris, & ceteris signis publice con-
secratis, expressisse veteres Scandia bellatores, pretiosissimum ex-
are antiquitatis repondo, quod memoria S. Henrici, & hono-
ri gentis nostre semper Nossense vicinum ostentat, etiamnum
p. 18.*

pagi adeundi esset & viri evocandi. Hodie in Gothia omni usurpantur, non in fortuitis silvarum incendiis solum, sed in primis ad convocandos illo tempore veredos, quo ad imperium publicum milites vel nautæ per regiones ad destinata sibi loca transituri sunt. ut eorum sarcinas ceteraque impedimenta, quæ portari nequeunt, ex uno loco in alium transvehantur. Tum vero præfetus territorialis (si ita non ferat occasio, ut in conventibus dominicis, mandatum ad eos, quorum interest, preferri queat) ejusmodi virgam seu bacillum in formam caducei, demitis angvibus, incidi curat, sigillo modo crucis, modo coronæ, Kronmärcke / modo alio quocunque sculptili insignitum. Confecto rite, mandatum annedit literis pariter atque viva voce per veredarios preferendum, ut sine mora, ad destinatum definito tempore, convenientem locum, cum instrumentis rei aut negotio perficiendo necessariis. Et cuius idcirco baculi celerrima translatio ipsis adeo sancta esse levavit, ut per aliquot minuta vix quisquam morari sustineat cursum & festinationem illius. In clarigationum solemnibus caduceum Mercurii gerabant faciales seu caduceatores, quorum iura apud omnes gentes inviolabilia sunt, quique, quoties publico nomine emittebantur, quo auctoritate & tulela regia i. e. inviolabili, irent atque redirent. Clarigatio hæc olim apud nostrates non tempus tantum, verum etiam locum pugnæ indicabat, adjectis aliquando quoque diris etiam, quemadmodum Gissor senex,

Hun-

Hunnis obviam missus, dixit: Grammatur ex Ydar
Odin i. e. *vobis infensus est Odinus.* Utuntur hodie
principes in casibus extraordinariis, cursoribus Sver,
Enspānuare / qvando vel inter iplos mittuntur, vel
ab administris imperii ad absentem regem, & vice
versa legantur in gravissimis, & qvæ moram pati
nullo modo possunt, regni negotiis.

(f) Eigla S. c. 5. (g) R. Hāk. Gaml S. c. 84. (k)
Ejusd. c. 116. (i) Ibid. c. 176. (l) vid. Arngr. Crymog. seu
rer. Island. c. 8. (l) c. 3. (m) Landnama S. c. 99. (n)
ibid. part. V. c. 9. (o) l. III, c. 2. p. m. 41. (p) Sturlögers
S. c. 22.

§. III.

Cum jam tabellariorum usus, ceteras institutio-
nes omnes, qvotqvot prudentia politica ad li-
teras & mandata preferenda excogitare potuit, util-
itate facile vincat sua. Hinc solliciti qvoqve prin-
cipes esse cceperunt, in sua qvisqve ditione, de il-
lius rei instauratione, qvippe qvâ, si corpus regimi-
nis cohæreret, carere neqvierunt. Igitur Carolus
M. Anno 807 per Galliam, Germaniam & Italiam Postas
institui curavit, sed qvæ post mortem ejus cessavere.
Sub Maximiliano I. autem efflorescere iterum cœ-
perunt, illisqve in Germania, post hujus obitum
multa sunt adjecta privilegia. In Hollandia res mi-
ra celeritate procedit, nam intra paucarum hora-
rum spatium & viatores & literæ ire atqve redire
potunt, qyamobrem cum Anglia eidem peculiaria
etiam

etiam intercedunt pacta, qvæ celeritatem & perpetuitatem instituti in multis juvant, qvibus tamen illa adnexa est cautela, ne plures literæ sub eodem mittantur sigillo. In Anglia præter generales Postas, est alia, qvæ vulgo penij post appellatur & Londini ac locis suburbanis per 300 cursores, singulis horis expeditur, ut reliquos regionum Europæarum cursus publicos brevitatis causa prætermittamus. Ante earum puta postarum institutionem fœdus Hanseaticum cursus per Germaniam publici curam gessit, qvi tamen deinceps multis auctus est modis ac privilegiis, ut expeditior vix aliquo tempore fieri possit, qvā nunc per omnes Europæ partes existit. Qvæ vero ceterarum gentium instituta, compendiosa ac ingeniosa sua instauratione superare patriam nostram affirmat Marperger, dicens: Es ist kein Land in Europa, in welchem so gute Anstalten dazu solten gemacht werden als eben in Schweden. Exiguo enim pretio soluto, privatorum literæ, eadem fide ac promptitudine, qva publicæ, ad proposita transferuntur loca, tantaqve celeritate, ut a procul dissitis locis, intra paucorum dierum spatium responsa exspectari & haberi queant. In ærarium etiam publicum non contemnendos redditus conferunt, cum aliis in locis præter sustentationem, parum lucri ipsis sibi, nedum reip. habeant residuum. Per cursores pedites (Bodakarlar) expediebatur etiam olim res tæbellaria apud nostrates, quemadmodum sub minorenitate Reginæ Christinæ, flagrante bello, A:01636

curores per certas stationes sunt dispositi, jussu Se-natus Reg., qvorum cursus Hamburgum usqve se ex-tendebat, sed hi, ut tardi nimis & inutiles, post ab-rogatum multo ante apud Svio-Gothos decursio-num ludicrarum certamen (*), in desvetudinem abi-ere, ac mandatum, ut per viros, juvenesqve validos recentibus & vegetis eqvis instructos, negotium pro-curaretur (?), qvi diurno, nocturnoqve itinere sine mora pergerent, ac si insequevens aliquod malum effu-gerent. Sunt quoqve certis insignibus ornati, qvæ tutelam non modo regiam, securitatemqve, verum etiam Mercurii adventum indicant, & ut illo tem-pore, qvo unus exspectatur adventurus, alter, infla-to cornu, paratus sit illico ad avolandum, capsula epistolari rite tradita & accepta. Tanta nunc in patria gaudet celeritate, ut iter id jam absolvat sex diebus, cuius tertiae parti eremtiendæ vix octo dies antea suffecere. Unde gloriofiss. mem. Rex CARO-LUS XII in Saxonia constitutus, gavisus sit, qvod intra octo dies literas e Svecia habere potuerit. Atqve vel eo nomine noster Germanicis præstat veredariis, qvod hi plus, vel saltem tantum tem-poris in uno illius gentis milliari absolvendo absu-marit, quantum Svecano nostri, qvod mensuram Germanici illius sesquialtera sui parte superat. Fu-erunt etiam alia insignia, qvibus olim uti solebant tabel.

(*) Vid. Loccen. Antiq. III. 3. ubi de majorum celeri per ni-ves transcurso ope solarum linearum, adeoque cum insependi-
sum quoque fugiendi promisit illas difficitur.

tabellarii , ut publici a privatis secernerentur. Sic tempore reg. Sigismundi, cum regnum per Carolum ducem & Senatores administraretur , gemina illa fuisse legimus: alia ducis propria, quæ illi gererent, qvi vel ejus vel regis nomine ibant, & non regni modo, sed & ducis, provinciarumqve ejus, Sudermanniae , Nericiæ & Vermlandiae insignia, a- pertam coronam fibi habebant adfixam: alia vero regia, corona superne clausa, ornata erant, qvæ in dissertatione Clariss. viri Gabr. Wilskmanni accurate exposita videoas. Usum tabellariorum qvis non ex- imium & admirandum judicat, cum princeps de arcans status sui , amici de familiis , erudit in iis, qvæ ad rem literariam pertineant, aliisqve plurimis negotiis certiores crebro & facile fieri possunt. Accusatio & defensio , simplicitas & astus, fides & perfidia , eadem in pera tuto sociantur, civis infimæ sortis æque ac Regis literæ pari studio perforuntur. tantum tamen abest, ut cursor ipse alicujus rei con- scius fieri queat, ut potius eum omnia peræ inclu- sa fugiant. Nam gravi poena illi est interdictum, sigillum capsulae aliquæ ratione violenter attingere. Ergo validos juvenes, non foeminas , huic tam u- tili negotio adhiberi debere, constitutionibus Regiis est sancitum. Navales Postas consulto præterimus.

(q) vid dipl. Reg. Anno 1645. §. 8.

§. IV.

Instituti autem sunt hi apud nos Tabellarii, eo mo- do , quo nunc publicis ac privatis commodis in-

K 2

servi

serviunt, non eum in finem solum, ut utilitatem
 cuilibet præstent, sed etiam ut per eorum institutio-
 nem ac ordinatum cursum lenirentur angariæ. Qvo-
 rum vero utilitatem instar omnium nobis accura-
 tissime describit D. Loccenius (r), Cursorum, dieens,
 publicorum non exigua est commoditas atque utilitas, nam
 ubi quid nomine publico, aut magistratus est curandum,
 quando quid movetur in provinciis, vel ab externa vel
 interna vi & quocunque subito casu, quando quidem bello
 externo celeriter demum est scribendum, & sub manum
 annunciadum, aut fama in re anticipi prævenienda: aut
 quid cito exquirendum vel indagandum est, cursus publici
 beneficio expediri potest. Eruditi de studiis communibus &
 amici de rebus familiaribus, seriis, jocosis, per eundem
 utiliter conferre ac jucunde colloqui possunt: dum ille mē-
 sem eorum in literis apportat, qua chartam inanimem quia-
 si spirantem, mutam loquentem facit. Hinc utilitas es-
 orum in genere patet. Constitutæ itaqve sunt Po-
 sta Anno 1636. d. 20. Februar. in patria nostra,
 ejus constitutionis verba ab initio sic audiunt (s):
 Efter wi nådigt för godt ansedt hafwa/ at inträtta
 uti alla provinzier öfver hela vårt rike wiſſe och or-
 dinarie Poster/ våre trogne undersåtare den gemene
 Allmoge å landet at lisa på deſſ slutsfärder. Thers-
 före hafwe wi efterföliande Postordning stadgat och
 utgå låtit &c. qvæ deinde A:o 1643. d. 2. Jan. a Tu-
 toribus regni in eodem argumento sunt adje&a (t)
 videat, qui vult, ipse. Immo levandis plebejorum
 civium oneribus inservire adſirmat constitut. Reg.
 suprà

supra citat. 1626. d. 20 Jan. Et wist och allmånt Postwäsende bestiar then gemene allmogen å landet til en stor del af de besvärlige skut och glästningar. Porro in Const d. 2. Jan. 1643. non tantum, verum etiam ex Ackoldio (*u*) facilis transmittendi literas demonstratur. Und dieses ist auch der Endzweck derer mit so vielen Kosten angelegten Posten / nemlich / weil weit entlegenen provincien allezeit der Gefahr am nähesten / so werden die Länder durch das Postwesen gleichsam verknüpft. Et deinde: Es ist kein zweifel daß die Außicht und Handhabung der Posten zum Nutzen des gemeinen Wesens gehöre / als durch welche unsere Handlungen zum geschwindesten Endzweck kommen. Aber die Nebensachen des Postwesens bestehen nun 1. darin / darmit keine verdächtige Personen in ein Land einschleichen können. 2. daß die commercia befördert : 3. auch privaten Personen in ihren Reisen nicht gehindert werden. Ex hisce omnibus adductis; causas luculenter constare posse arbitramur ; cur tabellarii , nimur ut antea dictum, ad transmittendas literas, leniendas angariarum difficultates, commercia utiliter exercenda & itinera proficiscentium promovenda, cultioribus in imperiis instituti fuerint.

(r) antiqu. Sbio-Gth. (s) Kongl. Postord. 1643. (t) General. Rikssens Postord. de dat. 2. Jan. 1643. (*u*) tract. lib. I. c. 7.

§. V.

Sed præcipue ad mitiganda angariarum incotta
moda

moda, tabernas & diversoria, vulgo Gästgäfwerier
 ad vias publicas esse ordinata novimus, & cursum
 veredarium; adeo ut, qvicunqve iter faciat, sive
 iussu Regis sive alias, non habeat, aut potestatem
 accipendi pro arbitrio civium jumenta, vel alias res
 sibi ad iter promovendum necessarias extorqvendi,
 quemadmodum sub imperio Persico, cuvis manda-
 ta Regis celeriter effecturo, potestas illa concessa
 fuit, scilicet adigere etiam invitatos cives ad cursum,
 ut supra dictum. Illa vero licentia, ne tempore
 belli apud nostrates invalefacat & in nervum reipu-
 blicæ exerescat, sub gravi pœna nemini in patria
 nostra licitum est, invitatis incolis pagorum, eorum
 jumenta accipere aut cetera itineris provehendi in-
 strumenta, qvin potius omnia pecuniis redimere de-
 bet qvisque. Quam ob caussam a gloriosissimæ
 mem. Regg. nostris prudentissime ita quoque con-
 stitutum, ut cum nullius gravamine hæc institutio
 procedat. Sunt tabernæ publicæ ad vias regias
 exstructæ, ubi omnia ad proficiscentium usum ne-
 cessaria, venalia prostant, eqvi ad suum exhiben-
 dum servitium parati neque desunt, qui ab egen-
 tibus justo sed parabili pretio conducuntur. Atque
 hac ratione uti nemini in patria nostra profecturo,
 itinera non possunt non esse commodissima, ita ve-
 ritas quoque effati Marpergiani vel ex eo iterum
 iterumque dispalescit. Tempore regis Magni Ladu-
 läsi Ao 1275 agricolæ unanimiter uesti sunt de
 violento eqvorum raptu a transeuntibus & publicis
 &

& privatis, qvare munimine mandati Regii, ut se-
ra firmissima, rusticorum cladebantur stabula, viæ
communes seu Regiæ adornabantur, diversoria ad
vias exstruebantur, ubi victum emere & eqvos con-
ducere potuere ultro citroqve commeantes, ut ex
antecedentibus patet. Atq; sic proficiscentes boni non
modo magna molestia levati, verum etiam incolæ,
a multis calamitatibus liberati sunt. Nullum certe
populo gratificandi secundum magis augurium dari
potest, qvam ubi onera ipsis iñinuuntur, qvod pro-
be intelligens Severus Cæsar, rei tabellariæ sumtus a
plebe solvendos ad ærariū publicum retulit. Elocatio
hæc eqvorum, vernaculo idiomate, *Skut* / dici-
tur, qvod a *ſtūt* / *ſtīott* / *velox*, *fēſtinus* deducitur.
Sic vocantur in Historiis antiquis & legibus, & e-
qui currentes & naves *ſtūt* / *ſtūt* / (w). Quemad-
modū enim cives ipsi suæ agilitatis exercendæ cau-
ſa crebras super glaciem & nives instituebant de-
cursiones: ita eqvis remisqve perniciitate mira cur-
sum crientibus qvoqve studebant. Unde illa Poëtis
seu Skalldis familiaris consuetudo olim dimanavit,
quadrupedum vel volatilium nominibus *nāvīm* adpel-
landi, adjecto vel ornatus vel utensilium nauticorum
epitheto. Hinc *ſeſlmar*, *velorum equus*; *mar* qvippe &
eqvum & mare denotat, Sic qvoqve *baffaxe* iisdem
Skalldis *nāvis* adpellatur, ab *baf oceanus*, & *faxe*, no-
men eqvi, qvod a *fax juba*. De diversoriis autem
publice constitutis, eorumq; jurib⁹, iñmo etiam de cur-
su veredario, consulere potest, qyi vult, nobiliss. A-

bra.

bramsonii notas ad R. B. L. L. passim; ex quibus
abunde patet, Svetiam omnibus ceteris Euro-
pæ regnis palmam facile præripere, qvod ad hæc
salutaria instituta, neque de nihilo apud exteris Vi-
ris suffragium ejusmodi eliciuisse, qvod tanta cum
prudentia & circumspectione, proficiscentium com-
modo nusquam sit provisum, qvanta in Svio-Go-
thia, & illius ditioni subjectis regionibus.

(w) vid. Rudbeck. Atl. tom. 2. p. 21. Tom. III. pag. 389.
Lundii nos. ad L. L. Westro-goth. pagg. 123. 125.

Memb. III.

Sed heic merito disqviritur, num in bene constituta
republica usus ignium specularium tolerari queat? nee
ne? Negativam tuentes, seqventibus rationibus ad
suam hypothesisin stabiliendam uti possunt. Tumultus
inopinati multorum malorum materies & origo sunt,
unde accensio ignium horum abolenda est, qvippe
cui originem debet. Signo enim subito per hos
dato, ita civium animi turbantur & meticulosi red-
duntur, ut conspectum hostium ferre ac sustinere
nequeant. Consultius proinde fore contendunt, elam
adventum hostium Principi indicare, ipsique cum
proceribus consilia ineundi salutaria, de hostium
conaminibus reprimendis, locum dare; ea qvæ de-
inde civibus cum instanti periculo juxta significari
possunt, ne tam tristi inopinato nuncio metu ex-
sangves reddantur; atq; sic rem felicius successuram
illi existimant. Accedit & hoc, qvod ignes, pere-
grinis

grinis saepe non hostili animo adventantibus, ac-
cendantur, qvo ipso terror incolis non modo incu-
titur, verum etiam non sine magno incolumentatis
cum privatæ, tum qvoqve publicæ, damno excitan-
tur, qvemadmodum in Norrigia aliquando factum
esse refert Sturlonides (x). Cum Erici Daniæ regis fi-
lli, aliquot navibus vento secundo venientes, circum
Norrigiæ insulas navigarunt, qvos incolæ hostili
accessisse animo putabant, ignibus pyraram accensis,
magnum toti regioni incusserunt terrorem. Ceterum
principes, non hostes, sed satellitibus tantum stipati
suis & accesserunt & in Daniam iterum sunt reversi.
Igitur ignium accensio cives regionis alicujus eludit,
atqve magnum adfert non raro detrimentum. Sed
utut hæc speciosa sunt argumenta, tutius tamen
affirmativam amplectimur sententiam, firmioribus,
qvod speramus, fulcris nixam. Si hostium cona-
mina principi soli primum patefierent, id inde ma-
li facile oriretur, ut hostis finibus regni jam im-
minens, ante matura consilia de ejus repulsione
data & accepta, ad interiora regni, nullo obstante,
grassaretur facile, & integras regiones igne & fer-
ro vastaret. Vitia qvod attinet arti addita, illa in-
socordes & effeminatos cives potissimum redundat.
Nihil enim est aptius hostium irruptioni re-
scilcendæ. proinde signo tali dato, ingenui civis est
etiam, non qvo fugiat, circumspicere, sed qvo te-
la sua contorqeat, hostemqve fortiter repellat. im-
mo etiam cogitare, id jam adesse temporis, qvo fi-

dem in principem, caritatem in patriam declarare sibi injunctum sit; qvæ fides ipsi gloriam fato superstitem est conciliatura. Qvod si propter casum abusus, ipse statim tolleretur usus, tubæ, buccinæ & tympana quoque, qvod animum militibus addant, excogitata, essent identidem abolenda, quibus signum pugnæ datur tamen, neque magnus horror militibus incutitur solum, sed dilapsi circumquaque milites ad suas stationes & ordines in acie facillime revocantur. Cumque classis hostium timeatur adpulsura, admonentur flamma hac portuum custodes atque præfecti, ut catenas claustris objiciant suis, & remiges habeant paratos, qui naves in discrimen pugnæ educant. Immo etiam sub suis tribunis a signis recedere non debere, ut hosti in regionibus impune grassari, si in littore refellerit, non licet. Denique hisce monentur cives, ut maximum armatam hosti opponant, loca idonea Castellis aliisque munitis communiant, & lexum imbellem in loca tutiora subducant. Postremo addendū, qvod vel hac ratione sœpe conducant reipublicæ ignes speculares: si quis reus inqvirendus, quem publice ulcisci necesse sit, sive fugam ille extra regionem adornare conetur, sive in ipsa regione montium vel amicorum fide tegatur, ignibus accensis, ille non diu occultari potest. præsertim publica prius facta denunciatione, ne accenso igne speculari, civium quis ullam e littoribus regionis navem solvere aut domum hospitiumve reo communicare sustineat.

Unde

Unde satis superqe regionem probe his ignibus
instructam multum negotii malitiae illico daturam, si
improviso imineat, palam constat. Exemplis hoc
est illustrandum. Pompejo magnam esse injectam mo-
ram tam a munitentis, quam ignibus speculatori-
is traditur (y). Obsessos, eorum ope, socios ad sub-
sidia vocare solitos fuisse, testatur Xenophona (z) Ob-
sessi etiam irruptionem molientes, igne significarunt,
se obfessores in angustiam redigere velle, quo ami-
ci admoniti ipsis opem terrent optatam. Ita Atua-
ticos, ex suo oppido in munitiones Cæsareas erum-
pentibus, factum esse legimus, ignibus enim signi-
ficatione facta, ex proximis castellis eo celeriter est
concursum ad Atuaticos repellendos (*). Subinde quo-
que vel obfessi vel exploratores inter hostes versantes oc-
casione eos superandi, hoc modo, sociis indicabant.
Sic Alexander Panormitanis in angustiam a Leosthene
redactis præcepit, ut, si quæ naves de statione sua de-
cederent, præter facem tolli follitam, alteram accen-
derent iis, qui Magnesiæ essent, at ii Pagasis ean-
dem significationem darent. Qvo signo a Panormi-
tanis deinde edito, Alexander classe subito superve-
niens, Athenienses adortus est, magnoqe prælio
fugavit. Ita ancillæ Romanæ sub nomine & habitu
virginum & matrum familias, ad postulatum Latini-
orum ducis Posthumi, in castra Latina missæ, ean-
dem artem usurpare leguntur (**). Præter sexcenta
alia, quæ proposita brevitas his addere vetat.

§. II.

(x) Heimskring: p. 150. (y) Hirt, Pans. comm. de bell.

Hispan. c. 8. (z). lib. VII. (*). Cef. comm. de bell. Gall. I. II.
c. 33. v. 3. (**). Plut. Camill. & Macrob. lib. I. Saturn. c. 2.

S. II.

Hec sunt paucissima illa, quæ per summa tantum capita eundo, pro tenuitate ingenioli, tantillo temporis spatio ex aliis de nobili hoc argumento colligere potuimus. Fatemur ingenue, plurima, quæ ad illustrandum nobilissimum argumentum hocce spectent, prætermissa esse, quæ temporis angustia nimia, curta ingenii, rerumque suppellex, imino debilis etiam, hoc præsertim tempore, valetudo mea, amplius perseQUI non permisere. Nobis satis erit, nostrum, post aliorum messem, spicilegium hocce, licet, quod dolendum, conatus effectus ipse vix ac ne vix qvidem respondere possit. Plura autem, qui desiderat, de hac materia, adeat fide dignissimorum virorum scripta in utraque dissertationis parte a nobis allegata, & laudabilis ejus desiderio, quod speramus, abunde fiet satis. Interea ad humanitatem ac benevolentiam Tuam B. & C. L. configimus, veniam impense rogantes, si quæ monumentorum vetustate obvoluta & recondita, non pro voto nostro eruere potuerimus; quippe destituti omnibus fere, ad hanc rem e-laborandam, necessariis adminiculis. Magnum vero nos lucrum fæneratos fuisse dicemus, si innoxia hæcce conamina nostra, non nobis obtrectationi, sed pro can-dore Tuo, in mitioremi partem interpretatus fueris.

CORRIGENDA.

Pag. 30. lin. 14. leg. Wardhaldsmenn. p. 35. l. 26. leg. adeoqve. p. 36. l. 16. leg. ὁψοτοις ad calc. cuf. leg. Igno. p. 37. l. 30. leg. au-tumnali. p. 38. l. 19. leg. proficiscendum. p. 48. l. 26. leg. Kase. batfens. p. 49. l. 3. leg. paroecia l. 13. leg. qui l. 22. leg. Sim-pend. p. 57. l. 5. leg. alienum. l. 23. leg. Athenis p. 58. l. 12. leg. communicata p. 59. l. 1. leg. rent. l. 23. leg. literarum. p. 65. l. ult. leg. possunt.